

**Településarculati
Kézikönyv**

Pusztamagyaród

2017

PUSZTAMAGYARÓD

**Településképi Arculati Kézikönyve
(egyeztetési anyag)**

Készült: 2017. május

Aláírólap PUSZTAMAGYARÓD településképi rendelethez

**településtervező és főépítész:
Moldován Ágnes TT20-0282**

TARTALOM

- 1. Bevezetés, köszöntő**
- 2. Településtörténet, a település bemutatása, a település sajátosságai**
- 3. Örökségünk, településképi jellemzők, meghatározó építészeti értékek**
- 4. Településképi szempontból meghatározó területek**
területek lehatárolása, településkép, arculati jellemzők bemutatása
- 5. Településkép, formálására vonatkozó ajánlások**
utcák, terek, köztéri alkotások
- 6. Példák bemutatása**

1.Bevezetés, köszöntő

A múltban, amikor az egységes kultúrák stabilabbak és homogénebbek voltak, valamint sokkal szélesebb társadalmi megegyezés volt a szimbólumokkal kapcsolatban, ritkán volt szükség arra, hogy az emberek az őket körülvevő környezet közötti kapcsolatot vizsgálják; a kettő között szoros volt a harmónia (Rapoport 1977).

Napjainkban sokkal nehezebb tervezni, hiszen keverednek a társadalmak, kultúrák, szimbólumok. Olyan települések kialakítása a cél, amelyhez az emberek tartozni akarnak.

Mivel egy település egyrészt esztétikai szerepet tölt be az emberek életében, másrészt pedig használják, ennek megfelelően szükséges védeni a meglevő értékeket, és fejlődni.

“Amikor ráébredünk, hogy jelenlegi tulajdonságaink, környezetünk, képességeink és fizikai állapotunk mind a múltbeli gondolkodásunk eredményei, némi fogalmat nyerhetünk a tudás értékéről.”

Charles F. Haanel

2. Településtörténet, a település bemutatása, a település sajátosságai

Ősi település valószínűleg már a kőkorszakban is lakott terület volt. A honfoglalás körüli időkben a mai falutól körülbelül 4 km-re volt található az a kis település, amelynek központját egy templom és egy pálos rendű kolostor alkotta. Nevét először 1214-ben olvashatjuk Moghorod alakban. A maihoz hasonló elnevezés 1720-ban fordul elő, ekkor már Pusztamagyaródnak írják.

A török 1576-ban, 1578-ban és 1582-ben szinte teljesen feldúlta, felégette. Kanizsa eleste után a helységet bekapcsolták a végházak láncolatába. Hogy a kanizsai törökök ezen a területen ne tudjanak áthatolni, a mai Rákóczi út helyén hoztak létre egy települést az Őrség tagjainak palánkvárával.

Ott ahol a Válicka kétfelé szalad, ott lakik a híres Pusztamagyaród" szól a népdal is.

A Zala megye középső részén fekvő Pusztamagyaród község szerkezetének és szerkezeti

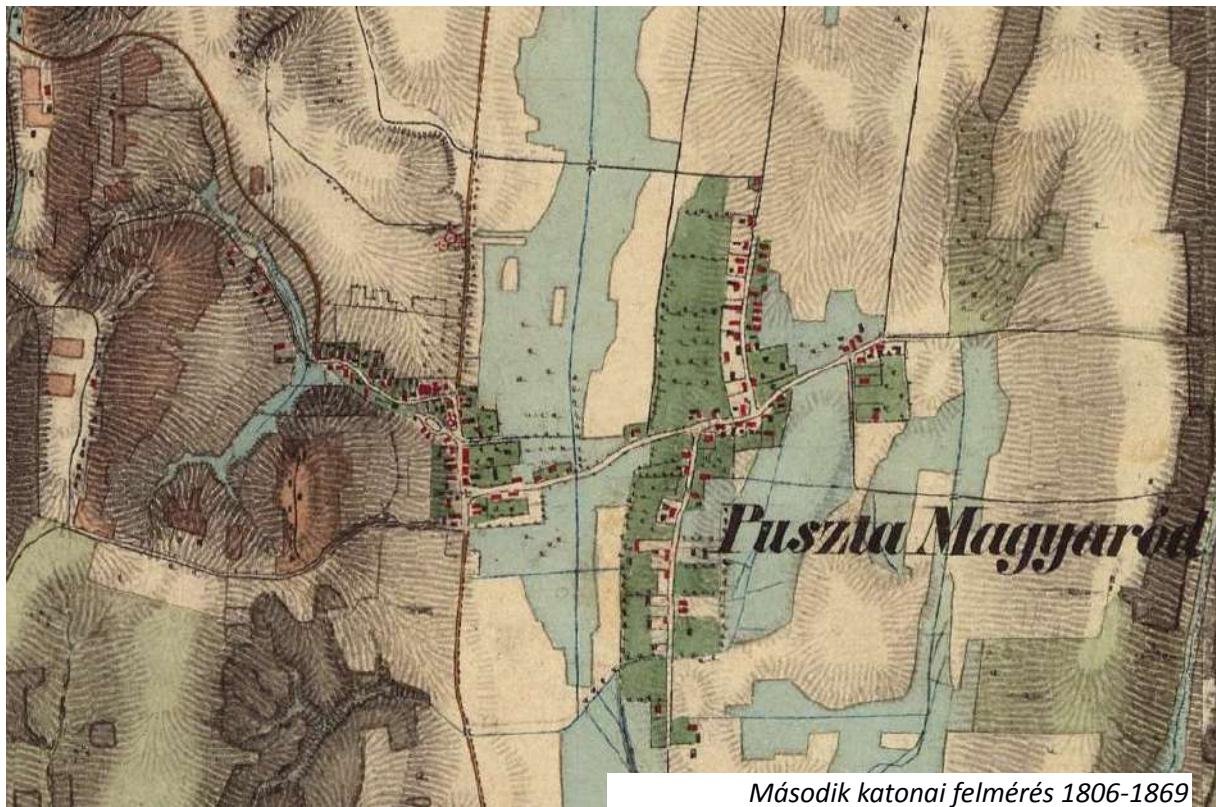
fejlődésének legmeghatározóbb elemei:

- A településen észak-déli irányban áthaladó Bak-Becsehely irányú 7536. sz. országos mellékút, a települést behálózó természetközeli vízfolyások hálózata, a települést észak-déli irányban átszelő Válickapatak és a Karaj-kürtösi patak, valamint a Válicka völgyét követő, főként észak-déli nyomvonalú külterületi dűlőutak hálózata.

Első katonai felmérés 1763-

1787

Elhelyezkedésében, a falu területi kettéosztottságában ezeknek meghatározó szerepe volt, így a nyugati rész lakossága az Őrség és Magyaród felégetésekor odamenekült maradék lakosságból alakult ki, míg a keleti rész lakossága a haza nem tért kanizsai törökök letelepedésének helye lett.

Második katonai felmérés 1806-1869

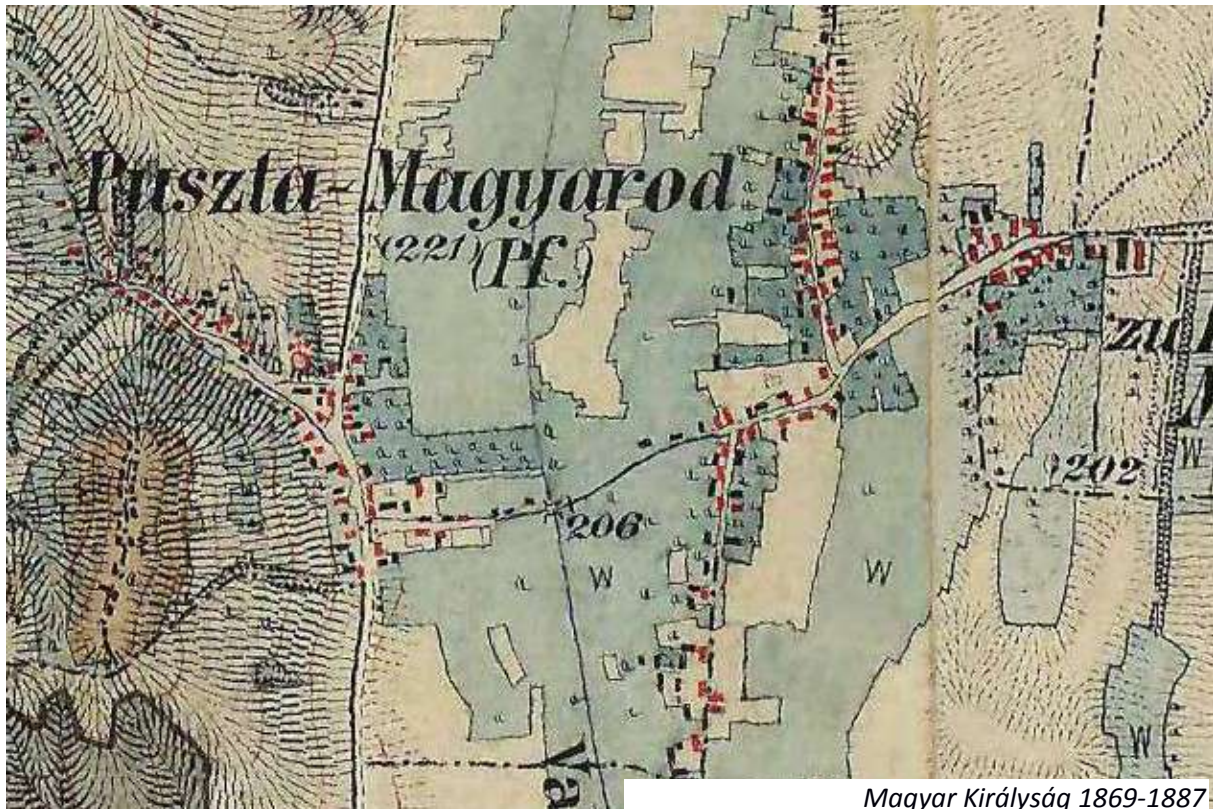
A felszabadító háborúk utáni első évtizedekben többen is igényt tartottak a helysége, 1720 körül több nemes család (Perneszy, László, Balog, Csapody, Tulok és mások) kezén volt. 1728-ban 12

Kataszteri térkép XIX. század

jobbágy és 16 zsellér lakott a községben, a területeket irtásföldekkel növelték.

A Keresztelő Szent János kápolnát 1732-ben építette Zimmermann György. 1735-ben három filia tartozott hozzá: Ederics, Szentliszló és Tófej.

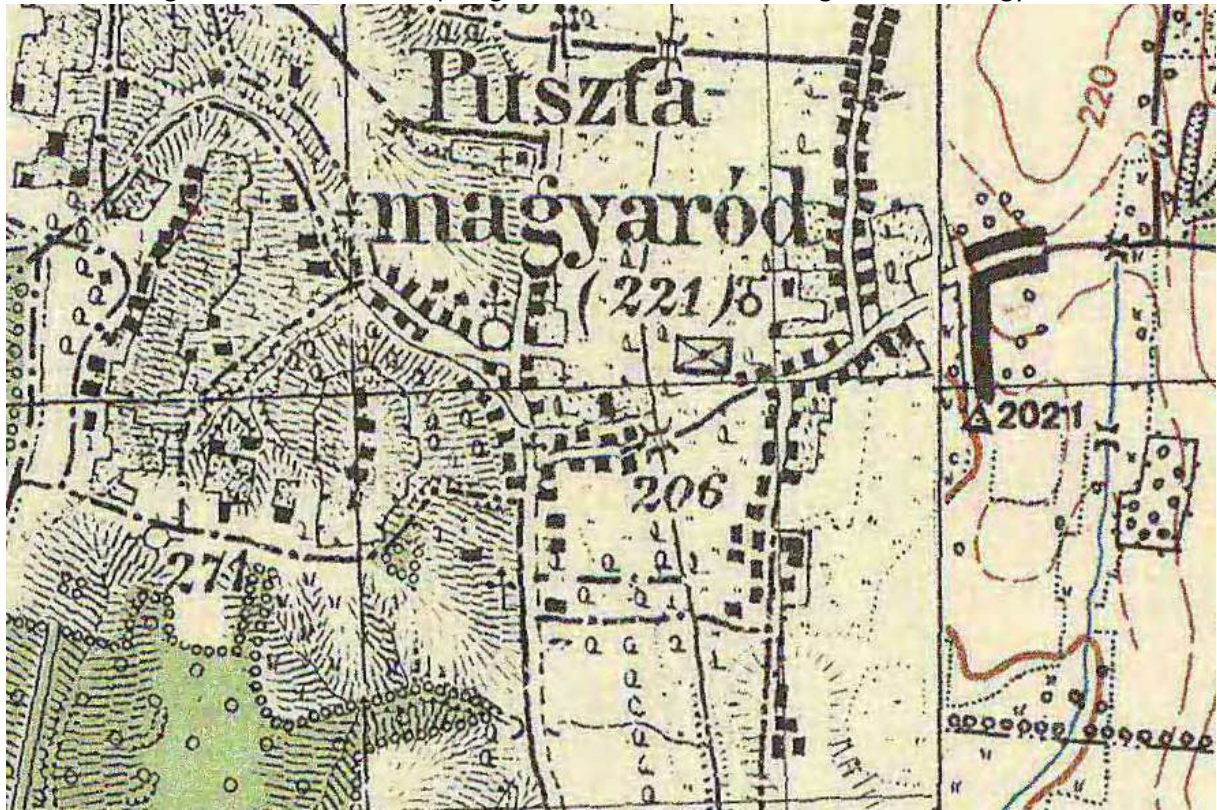

A helységet 1764-ben - megkülönböztetésül a többi Magyaródtól - Nemes Magyaródnak nevezték, s a bánokszentgyörgyi juditatus részeként írják össze. 1778-ban 590 lakos élt a településen, s ugyanekkor a szombathelyi püspökség fennhatósága alá került az egyház.

1836-ban az összlakosság 638 fő, többségük római katolikus vallású. Jelentőssé vált a szőlészet-borászat, mely későbbi jólétük alapját is képezte.

1867-ben a kiegyezés után körjegyzőség lett kialakítva. A falu népessége fokozatosan emelkedett, 1890-re 1152 lett a lakosság száma.

1948-ban megalakult a tsz, 1959-től pedig termelőszövetkezeti község lett Pusztamagyaród.

1948-ban a 8 osztályos iskolát államosították, ekkor 4 tanító 174 diákot oktatott. Hat évvel később óvodát és további tantermeket létesítettek. Ebben a két intézményben folyt a gyermekek nevelése, tanítása egészen 2001-ig. Az 1950-es évektől kultúrotthon, mozi, könyvtár szolgálta a művelődni, szórakozni vágyó embereket. Az egészségügyi ellátást háziorvosi szolgálat és védőnő biztosítja a községben.

XIX. századi kataszteri térkép a jelenlegi állapottal összevetve

1.) A településkép sajátosságai

Utcaképek

Fő utca látképe a település határában

Fő utca látképe

Fő utca és a Petőfi utca csatlakozása

Rálátás a templomkertből a Fő utcára

Rákóczi út

A települést számos, a 70-es évek „ajánlott terveit” követő épület települt, amely a település struktúráját több ponton felülírta.

A történelmi településrészt elérve – a Petőfi utca kereszteződésénél- az épületek jellemzően már az utcavonalra települtek, sátor illetve az utcavonallal párhuzamos gerincű tetővel ellátva.

Az utca keleti oldalán a térfal az intézmények telepítésével ismételten hátrahúzódik- iskola- orvosi rendelő- de a számos XX.század első felében épült lakóház az utcavonalon képez térfalat. Emiatt a Fő utca telepítései változatosnak mondhatóak.

A koronkénti telepítések nem csak formavilágukban, hanem telepítésükben is elkülönülnek. A Zrínyi utcában ez szintén megfigyelhető.

Mindkét településrészben jelentős számban találunk belterületi beépítetlen lakóterületet, melyek mielőbbi beépülése a település arculatát, annak megjelenését pozitívan befolyásolná.

Jellemzően a kétbeltelkes településszövet eredményeként nagy kiterjedésű zártkerti területeket találunk, a település határában szántóföldeket és jelentős méretű erdőségeket.

A lakóépületek jellemzően oldalhatárra telepítettek, minimális előkertet hagyva a közterület felé.

A történeti településszövet megbecsülése során, nem csupán egyes műemléképületek, épületegyüttesek, utcák, terek védelme a fontos cél, hanem az egész épített települési környezet és az őt befogadó táji környezet jellegvédelme is.

A településközpont területén egységesen megfigyelhetők az utcával párhuzamos tetőgerincű épületek, melyek jellemzően az utcafrontra telepítettek.

Az utcák kialakítása, a település domborzata, a lakóépületek formavilága egyedi hangulatot ad a településnek, melyben jelentős potenciál rejlik.

Pusztamagyaród település szerkezeti különlegessége a két „elkülönülő” részre osztott belterület, amelyet egymástól gyepes- vizes területek választanak el.

Az organikusan nőtt utcahálózat alakult ki, melynek telkei számtalan helyen nélkülözik a geometriai szabályosságot. A látszólagos rendezetlenség azonban sajátos, környezetre érzékeny belső logikát mutat. Az épületek helykiválasztását leginkább a mikrokörnyezeti adottságok határozták meg.

A XX. századi beépítések a már kialakult főbb útvonalak mentén épültek tovább, ekkor terjeszkedett a Fő út déli irányba és a Zrínyi Miklós utca beépítése egészen a temetőig. A Fő út ezen szakaszán egységesen előkertet tartva, oldalhatárra települtek az épületek, sokszínű formavilággal. Található nyereg és sátoztetős épület is.

A Petőfi utca DNY-i szakasza a Fő úttól az Ady Endre utcáig továbbra is jellemzően beépítetlenül maradt terület, melyet az Alsó- Válicka patak medre szel át.

A település keleti részén a beépítések a Kossuth utca északi szakasza felé terjeszkedtek tovább, az Ady Endre utcában intenzívebb beépítés a jellemző, de még így is jelentős számban találunk foghíjas területeket, mely megbontja az utcaképet.

A Béke utca keleti szakaszán egy egységes, utcavonallal párhuzamos tetőgerincű épületek kerültek elhelyezésre, a település itt szintén a déli irányba bővült.

2.Örökségünk, településképi jellemzők, meghatározó építészeti értékek

Nemzetközi jelentősége miatt Natura2000 hálózat különleges természetmegőrzési területeihez tartozik az északkeleti erdőségek egy része („Alsóerdő”).

Helyi védelemben részesül több, a település területén - az egykori uradalmi területeken – található idős fa és facsoport, a Kossuth utca több pontján, valamint a temető területén lévő fasor.

Országos védettségű műemlék a településen, a településen műemléki védettség alatt áll: a XVIII. században épült római katolikus templom, mely a település központjában áll, és a Szent Flórián kápolna, mely a temetőben található, s szintén XVIII. században épült.

Római katolikus temploma Keresztelő Szent János tiszteletére emeltetett, melyet 1974-ben renoválták. Egy tornyos háromszög oromzatos épület műemlék jellegű, csakúgy, mint a Szent Flórián temető-kápolna. A XVIII. század első felében létesült famennyezetes kis építmény 1778-ra már romossá vált. A mai templomot négy év múlva kezdték el építeni, de csak 1830 táján lett teljesen kész. 1924-ben a faszindelyt palára cserélték, 1939-ben a belsejét, majd 1964-ben a külsejét újítták fel. Mindkét imahely a római katolikus vallású lakosságot szolgálja.

Szent Flórián kápolna

Helyi védelem

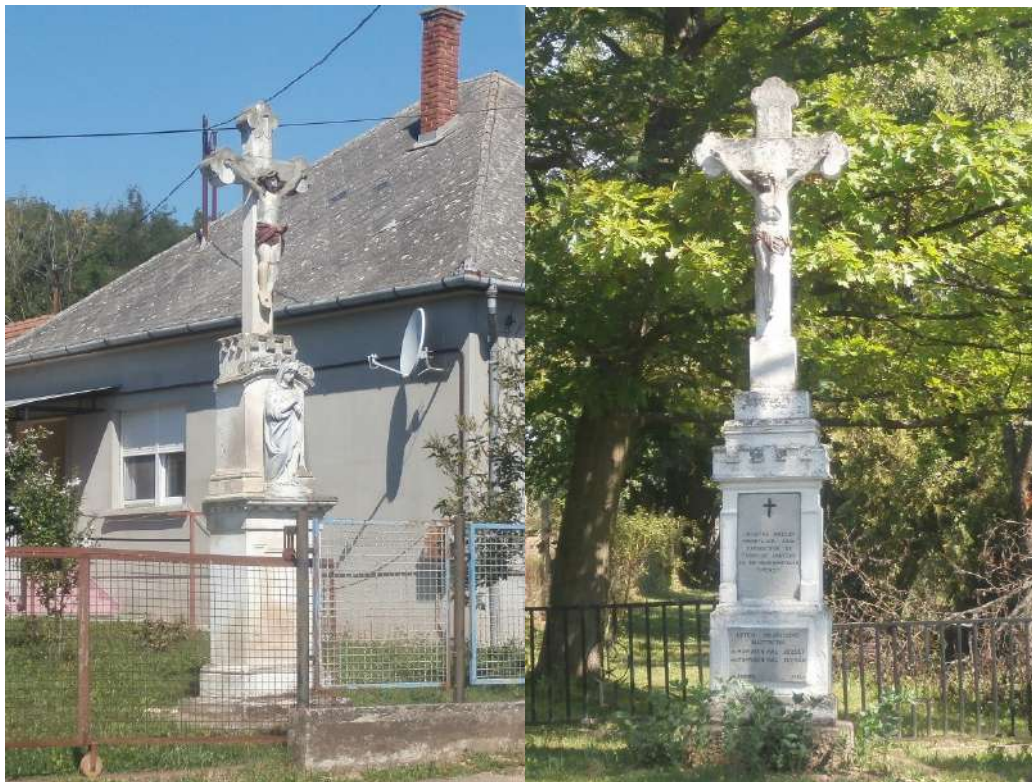
A településen több olyan épület, építmény, illetve terület található, amely vagy építészeti jegyei, vagy helytörténeti jelentősége miatt méltó a helyi védelemre és ki is érdemelte a védettséget.

1948-ban a 8 osztályos iskolát államosították, ekkor 4 tanító 174 diákot oktatott. Hat évvel később óvodát és további tantermeket létesítettek. Ebben a két intézményben folyt a gyermekek nevelése, tanítása egészen 2001-ig.

Keresztek

A településen több kőkereszt is található, melyek védelemre érdemesek. Kiemelten fontos, hogy felújításukkor az anyag illetve színezési hűségre törekedjünk. Környezetüket vallási szerepükhöz mértén alakítsuk ki.

Lakóépületek:

A hagyományos épülettömeg, tetőforma, mind a hagyományos építészet elemeit tükrözi.

A község történetileg kialakult, hagyományos utcaképe védelmében a meglévő épületek lehetőség szerint megtartandók. Az új épületek a régi épületek helyére kerüljenek, ezzel is megtartva a kialakult beépítési jellemzőket, telekstruktúrákat.

Szobrok, köztéri alkotások:

Intézmények

Településképi szempontból meghatározó területek

területek lehatárolása, településképi, arculati jellemzők bemutatása

LEHATÁROLÁS RAJZ

Területek lehatárolása:

- kertes családi házas terület
- településközponti terület
- ipari terület
- temető terület
- rekreációs terület
- intézményi terület
- zöldterületek
- külterületi, beépítésre nem szánt terület

Kertes családi házas terület:

Zömében földszintes lakóépületeket, családi házakat tartalmazó területek. Az ide sorolt területek építészeti karaktere a koronként változó divat és igények hatására jellemzően heterogén, sem tömegformálás, sem anyaghasználat sem színezés terén nemigen tapasztalható egységes karakter.

Településközponti terület:

Ez a terület biztosíthatja a változó igényeknek megfelelően a meglévő funkciók átalakulását. A területen a lakófunkcióval vegyesen olyan helyi igazgatási, kereskedelmi, szolgáltatói, vendéglátói, egyházi, egészségügyi, stb. intézmények helyezked(het)nek el, melyek a (domináns) lakófunkciót alapvetően nem zavarják. A településen különleges terület településközpont területként azok a tömbök kerültek kijelölésre, amelyek távlati funkciója túlnyomóan nem lakó, hanem intézményi és szolgáltató.

Pusztamagyaródon különleges terület településközpont területbe a településmag és környezete (a Fő utca templom környéki szakasza mentén), valamint az egykori uradalmi központ.

Ipari terület:

Ipari, gazdasági tevékenységet kiszolgáló épületek, melyek a szükséges funkciók, feladatok ellátásához megfelelően lettek kialakítva. A területek adottságainak megfelelően az épületek szabadonálló beépítéssel helyezhetők el.

Rekreációs terület:

A szabadidő-tevékenységek számára kialakított terület. E területen csak kevés épület áll, azok tájba illesztése azonban fokozott elvárás. Funkcióját tekintve a terület hasznosításához kapcsolódó kell, hogy legyen.

A település lakosságának pihenési, játék és mozgás igényét szolgáló, továbbá a biológiai aktivitással a környezet minőségét javító, településszerkezeti értékű, növényzettel fedett közhasználatú **közparkok** területeit is.

A meglévő közparkokban, mint a Rákóczi és a Fő utca találkozásánál, a Rákóczi utca menti keskeny területen; a Kossuth Lajos utcában, az óvoda mögötti területen; valamint a Petőfi utca északi oldalán, a „Sándor-tó”-tól délre fekvő területen a felületek megújítása és folyamatos karbantartása kiemelten fontos.

A területek bővítése és új területek rekreációs funkcióval történő megtöltése a jelentős belterületi beépítetlen terület miatt nem ütközik akadályba. További parkok kialakítására is lehetőség van a Kossuth utcában, a meglévő közparkhoz kapcsolódó területeken, valamint a sportpálya mögötti részen és a patak mentén lévő gyepterületen is.

Intézményi terület:

Olyan bekerített, zárt jellegű intézmények ingatlanainak területe, melyek a környezetüktől elkülönülő speciális funkcióval, és ennek megfelelő beépítéssel rendelkeznek.

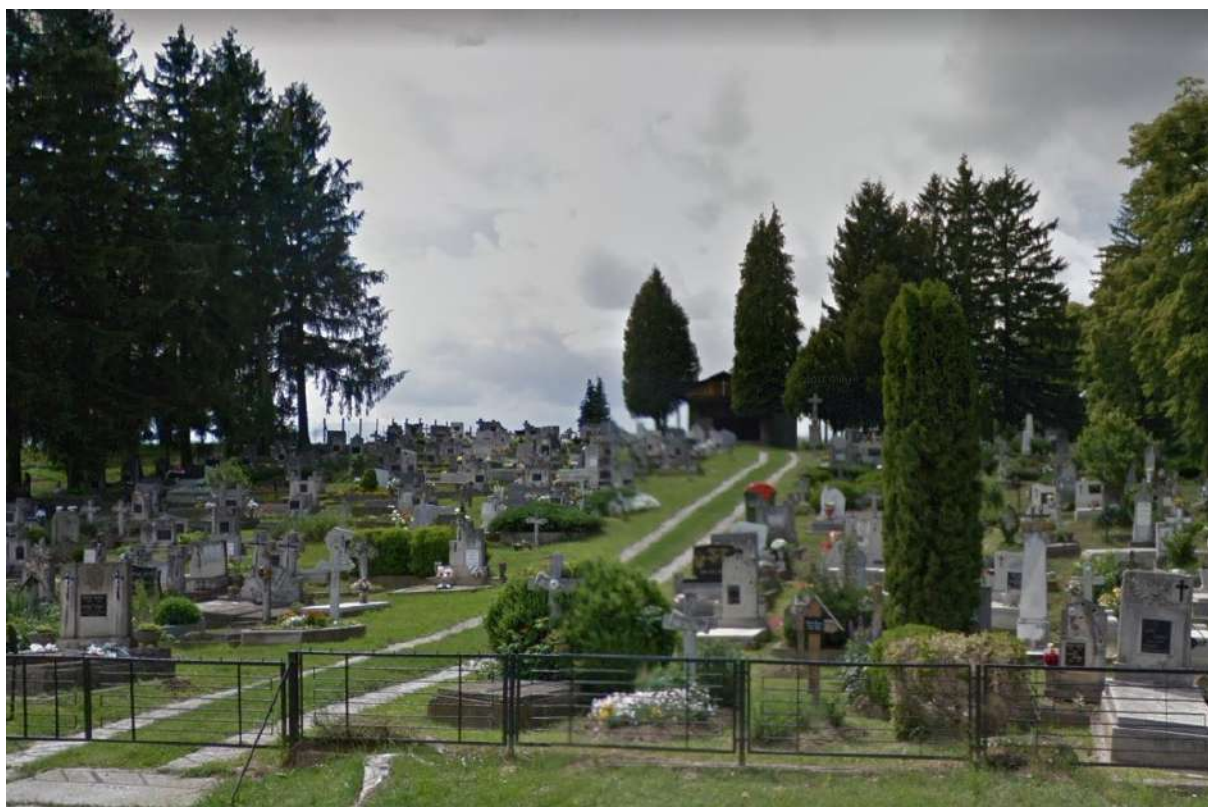
Zöldterület:

A település zöldfelületei karbantartottak, néhány területen új fásítások is jellemzők, illetve az öreg fák megtartása során szép felületek alakultak ki, fejlesztés a továbbiak során indokolt.

A település karakteréhez és léptékéhez illő növényállomány telepítése javasolt.

Zöldfelületi jellegű területek a temető területe is, ahol az épület(ek) funkciója mellett - a zöldfelület használata a meghatározó. Ez a temető területére korlátozódik. A temetőkben az üzemi funkciójú kiszolgáló épületeken kívül csak megkötéseket tenni, hogy bárhol bármilyen mauzóleum ne épülhessen, ez ugyanis a temető összképét zavarhatja. A síremlékek formájára nem indokolt különösebb megkötéseket bevezetni.

Külterületi, beépítésre nem szánt terület:

A település külterületi, beépítetlen mezőgazdasági- és erdő-területeit foglalja magába. Itt csak foltszerűen találunk beépítést. Külterületen történő épület-elhelyezésnél a tájba illesztésre fokozott gondot kell fordítani, vagy ahol ez nem megoldható, ott védőfásítással célszerű a tájban okozott beavatkozások negatív hatásait enyhíteni.

Településkép, arculati jellemzők bemutatása

Egyes utcaszakaszokon az épületek jellemzően kis léptékűek, keskeny főhomlokzattal nyitnak az utca felé.

A felújítások során célszerű figyelembe venni az eredeti anyaghasználatot (falfelület, nyílászárók anyaga), így a történelmi formák diszharmóniája elkerülhető.

A Fő utca jellegzetes épületei

A kertes családi házas területeken a lakóépületek korszerűsítése szükségyszerű, több helyen felújításokat kellene végezni a települési értékek megőrzése érdekében.

Műszaki létesítmények

A településképet nagymértékben befolyásolják azok a műszaki létesítmények, melyek a település működéséhez elengedhetetlenek, azonban jellemzően közterületeken elhelyezve a vizuális környezetre jelentős hatásuk van. A legjellemzőbb ilyen létesítmények: transzformátorok, gázfogadók, vízmű-kutak és víztárolók, szennyvíz-átemelők, buszvárók, hulladékgyűjtő konténerek.

Ezekre rendszerint egyedileg az adott helyen lehetne településkép-szempontú javaslatot tenni, pl. takaró sövény, vagy növényzet telepítésével, anyaghasználattal.

Buszmegállók

A buszmegállók emblemikus elemei is lehetnek egy településnek.

Ezért a jelenlegi pusztamagyaródi buszmegállók arculatának fejlesztését, a település karakteréhez megfelelő kialakítását érdemes célul kitűzni. Mindezt időtálló anyagok kialakításával.

Emlékmű a vezetékek „hálójában”

Hidak

A település arculata, jelenlegi struktúrája a Válicka –pataknek köszönhető.
Több híd is található a településen, azonban ezek megjelenésükben csupán műszaki és funkcionális szempontokat követnek.

Reklámok

Település sziluett:

A vertikálisan kiemelkedő objektumok valóságos méreteiknél sokkal nagyobb mértékben befolyásolhatják a település látképét, mivel nagy távolságokból is érvényesülnek.

A település központjában a házak fölé magasodó, a templomtorony tömege a meghatározó elem.

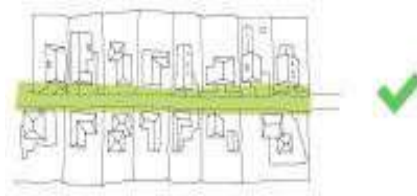

5. Településkép, formálására vonatkozó ajánlások- példák

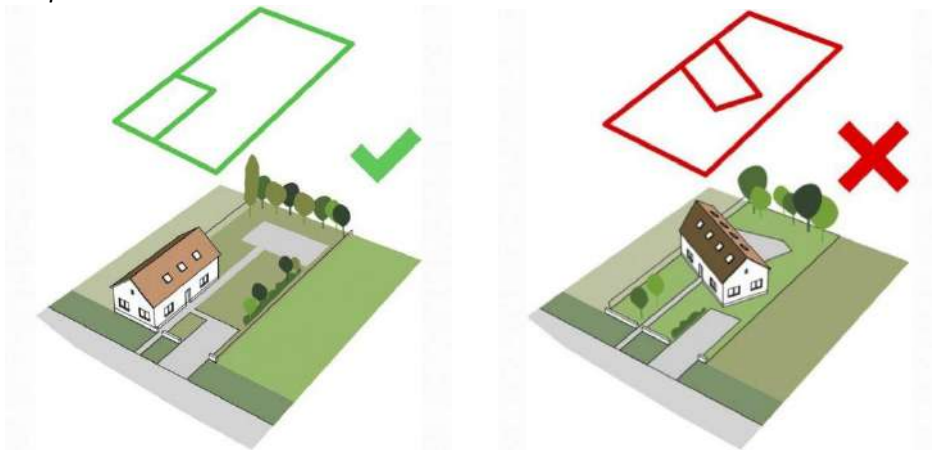
utcák, terek, köztéri alkotások

(a példaképek többsége nem a településen készült)

Tömeg-alakítási előírások, telepítés

Beépítés:

Odalhatáron álló beépítések jellemzőek, **kialakult előkertek** megtartásával. A melléképületek jellemzően a főépülettel azonos telekhatárra telepítendőek.

Építménymagasság:

A lakóépületek magassága jellemzően földszintes vagy földszint + tetőteres kialakítású. A település arculatának megőrzése céljából célszerű a jövőben ennek a tendenciának a megtartása. A túl magas, többszintes épületek nem illeszkednek az utcaképbe.

Tetőforma, Tetőhajlásszög:

A településen a lakóházak tetőformája vegyes képet mutat, többsége nyeregtetős kialakítású, de számos sátoztetős épületet is találunk. Ajánlott ezek megtartása, az erősen tagolt tetőszerkezetek mellőzése.

A meglévő házak közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint ami a környezetükben található. A túl lapos hajlásszög nem kívánatos, csakúgy, mint a túl meredek tetők.
A településen fél nyeregtetős épület nem létesíthető.

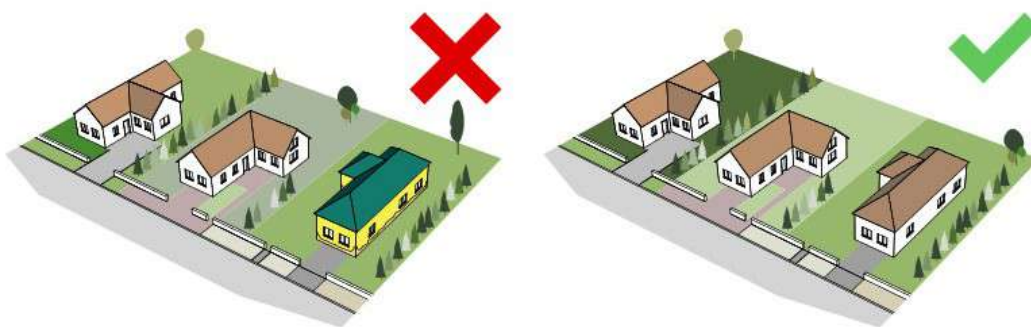

*Jellemzően
„kockaházak”
környékén*

Színek- kertesi családi házas terület

Szolíd árnyalatú homlokzati falszínek ajánlottak. Valamint természetes árnyalatú tetőfedések. Nem használható a településen műanyag hullámlemez, alumínium trapézlemez (gazdasági területeken kívül), mesterséges pala; bitumenzsindely (vörös árnyalat kivételével).

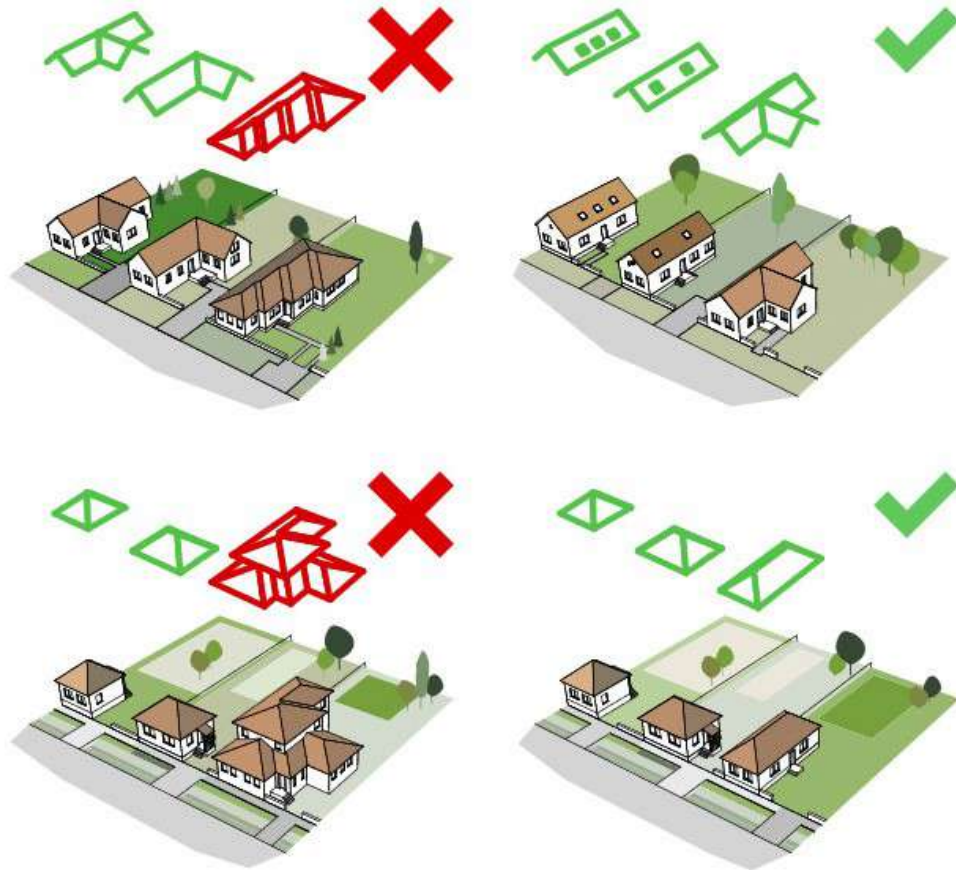

Az épület-homlokzatok és tetőhéjazatok színe az egyik legfeltűnőbb arcuati tényező, azonban a színek kiválasztásának szabályozása tulajdonképpen megoldhatatlan feladat.

Tömegformálás:

„T” illetve „L” elrendezésű házakat ajánlott tervezni, melyek hossz- és kereszt szárnya legfeljebb 6-8 méter traktusszélességű. Így nyugodt és kiegyensúlyozott épülettömegeket építhetünk, melyek nyeregtetővel lefedve észrevétlenül simulnak a településszövetbe.

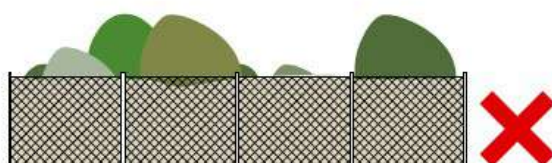
A túlzottan magas, jellegtelen tetőforma, a bonyolult, összetett tömegű lakóház, a rossz homlokzat és tető arány kerülendő. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével szükséges az illeszkedést vizsgálni.

Egyéb építmények létesítése (kerítés, kert, épülettartozékok és kiegészítő építmények)

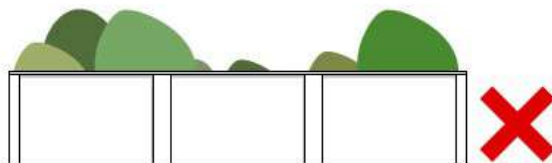
Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő.

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel.

A falszerű áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak.

Figyelemmel kell lenni az anyaghasználatra és színekre. Ajánlott a településen jellemző áttört kerítések építése vagy sövénykerítés meghatározott magassággal. Kerülendőek utcafronton a beton és a magas, tömör, falazott kerítéselemek. Előkert szomszédos ingatlanokkal határos szakaszán az utcai homlokzatok beláthatósága miatt szintén kerülendő a magas sövényfalak alkalmazása. Az utcafronti kerítés magassága legfeljebb 1,50 m lehet.

Garázsok:

A garázsok épülettömegének, tetőformájának kialakítása szintén illeszkedjen a település adott területén jellemző tömeg és tetőformáláshoz. Új gépjárműtároló telken belüli elhelyezése új épület esetén a fő rendeltetés szerinti épülettel egy tömegben történhet.

Elhelyezése a lakóépület mögötti zónában célszerű.

Növényzet:

A kertben tájidegen növényeket, az előkertben tömör térfalat képező növényzetet, mely a homlokzat takarását jelenti, nem tanácsos telepíteni.

Reklámok elhelyezése:

Lakóterületen csak az adott ingatlanon működő vállalkozás reklámjának elhelyezése engedhető meg, annak is méretrendi korlátozásával. A településen nem jellemzőek a feltűnő reklámfelületek, a cégnevek feltüntetése a jellemző.

6. Példák, irányvonal

A település jelenlegi megjelenése sok potenciált rejt. Fejlesztése a karakteres épületgyűttesek továbbfejlesztésével, megújításával, azok parkjának rendezésével számos színfolttal gazdagodhat a település, a meglévő formák megőrzésével és megbecsülésével erősíteni szükséges. A felújítások során ezt szükséges figyelembe venni és korhű megoldásokra törekedni.

A későbbi felújításokhoz, építésekhez adunk néhány példát, melyet a településképi eljárás során célszerű figyelembe venni. Az alábbiakban felsorolt részleteken a formavilág, anyaghasználat, telepítés az, amit érdemes követni.

Ha a település a meglévő egységes képet meg tudja őrizni és épületeinek, közterületeinek megjelenését javítani képes, a település felértékelődik.

(Fényképek ajánlások, nem a településen készültek)

Köztéri forma- és anyaghasználat

Csekély költségvetésű köztéri alkotásokra teszünk javaslatot, anyaghasználat és kialakítások tekintetében.

Poliformikus kinetikus utcabútor és köztéri alkotás

Kertek, közparkok, közterületi növényesítés

A

kertek kialakításánál a helyi, őshonos növényzet telepítését kell előnyben részesíteni.

Az előkertek és utcák parkosításánál törekedni kell az épületek léptékéhez illeszkedő növénytársítások ültetésére.

Javasolt előnyben részesíteni a vidéki kertekre jellemző dísnövények telepítését, mint egyes rózsafélék, levendula, mályvacserje, hagymavirág, hortenzia stb.

Épületek formavilága, anyaghasználat, kerítések

Kialakításkor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, az ablakok megfelelő kiosztására és felosztására.

Anyahasználat szempontjából érdemes a természetes anyagok – téglá, fa-, kő- és vakolt felületek előnyben részesítése.

A településen lehet használni a modern anyagokat is, melyek jól megférnek a hagyományos kialakítások mellett.

Buszmegállók

A buszmegállók átépítése során törekedni érdemes, hogy a hagyományos környezetbe a település építészeti jegyeit magán viselő, illeszkedő közterületi építmény (Salföldi példa) kerüljön elhelyezésre, időtálló anyagok felhasználásával.

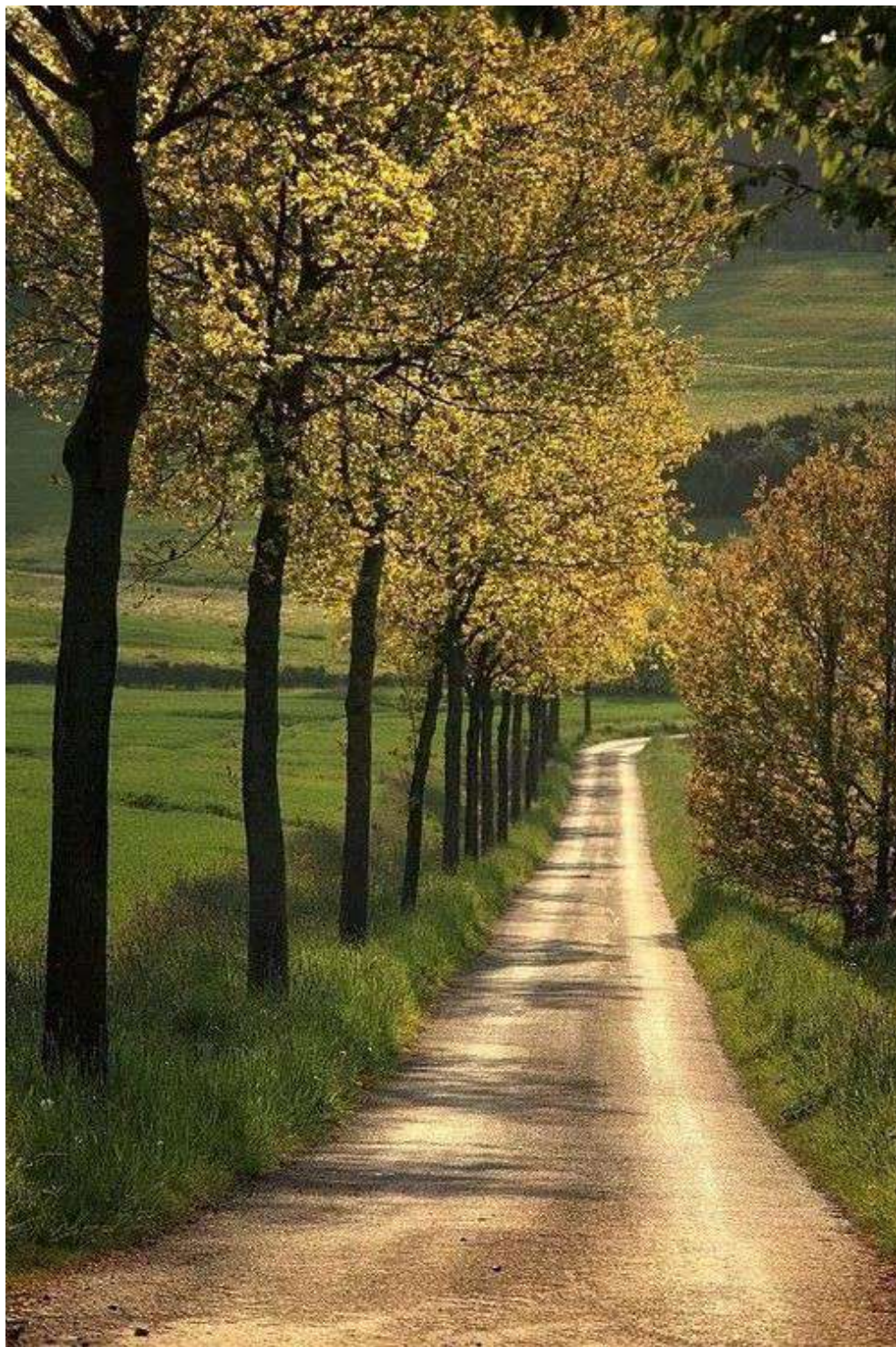

Közterek, park, rekreáció

"Ott ahol a Válicka két felé szalad,
ott lakik a híres Pusztamagyarad." – a víz szerepének megjelenítése a településen

Fasor telepítése javasolt a Petőfi utcára

(Képek forrása: Internet)